

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

gramatica

limbii grecești contemporane

LINGHEA

Cuvânt înainte	7
Bibliografie	8

1 Alfabetul și pronunția 10

1.1 Alfabetul	10
1.2 Pronunția	11
1.3 Accentul	14
1.4 Elidarea vocalelor	16
1.5 „v” final	17
1.6 Observații	18

2 Substantivul 18

2.1 Declinarea substantivelor	19
2.2 Scrierea cu majuscule	27

3 Adjectivul 28

3.1 Declinarea adjectivelor	29
3.2 Comparația adjectivului	37

4 Articolul 40

4.1 Articolul hotărât	40
4.2 Articolul nehotărât	41

5 Pronumele 41

5.1 Pronumele personal	42
5.2 Pronumele posesiv	45
5.3 Pronumele demonstrativ	45
5.4 Pronumele reflexiv	46
5.5 Pronumele interogativ	46
5.6 Pronumele relativ	47
5.7 Pronumele hotărât	48
5.8 Pronumele nehotărât	48
5.9 Pronumele negativ	49

6 Numeralul 50

6.1 Lista numeralelor cardinale și ordinale	50
6.2 Numeraele cardinale	51
6.3 Numeraele ordinale	53
6.4 Numeraele multiplicative	53
6.5 Numeraele colective	54
6.6 Operațiile matematice	54
6.7 Frațiile	54
6.8 Exprimarea timpului	55

7 Verbul

60

7.1 Timpul prezent	65
7.2 Timpurile trecute	70
7.3 Imperfectul – imperfectum – paratitikos	72
7.4 Trecutul perfectiv – aorist	73
7.5 Timpurile viitoare	85
7.6 Viitorul continuu	85
7.7 Viitorul perfectiv	87
7.8 Topica timpurilor viitoare	90
7.9 Conjugarea verbelor regulate	91
7.10 Timpurile relative	94
7.11 Timpul prezent perfect	96
7.12 Timpul mai mult ca perfect	97
7.13 Timpul viitor anterior	98
7.14 Participiul	99
7.15 Modul condițional	102
7.16 Modul conjunctiv	103
7.17 Modul imperativ	107
7.18 Negăția	111
7.19 Dubla negație	112
7.20 Verbele modale	112
7.21 Verbele impersonale	114

8 Adverbul

119

8.1 Tipuri de adverb	119
8.2 Formarea adverbilor	124
8.3 Comparația adverbului	128

9 Prepoziția

130

9.1 Cele mai folosite prepoziții	131
9.2 Alte prepoziții și locuțiuni de loc, de timp	133
9.3 Alte prepoziții	135
9.4 Modificarea sunetelor din prepoziții	138
9.5 Prepoziții folosite ca prefixe în cuvintele compuse	139
9.6 Prepoziții și prefixe din greaca veche	140

10 Conjuncția

141

10.1 Tipuri de conjuncții	141
---------------------------	-----

11 Particulele

148

12 Interjecția

151

12.1 Interjecții colocviale	153
12.2 Interjecții onomatopice	154

13 Construcția și sintaxa propoziției	155
13.1 Propoziția și părțile propoziției	155
13.2 Ordinea cuvintelor în propoziție	164
13.3 Dorința	167
13.4 Potențialul	168
13.5 Propozițiile secundare	168
13.6 Propozițiile relative	171
13.7 Vorbirea indirectă	187
13.8 Punctuația	188
14 Verbele neregulate	190
15 Dicționar de termeni gramaticali	199
Index	204

1 Alfabetul și pronunția

1.1 Alfabetul

A α	άλφα	alfa	[a]
B β	βήτα	vita	[v]
Γ γ	γάμα	gama	[g]
Δ δ	δέλτα	delta	[ð]
Ε ε	έψιλον	epsilon	[e]
Ζ ζ	ζήτα	zita	[z]
Η η	ήτα	ita	[i]
Θ θ	θήτα	thita	[θ]
Ι ι	ιώτα	iota	[i]
Κ κ	κάπα	kappa	[k k']
Λ λ	λάμδα	lamda	[l l']
Μ μ	μι	mi	[m]
Ν ν	νι	ni	[n n']
Ξ ξ	ξι	ksi	[ks]
Ο ο	όμικρον	omikron	[o]
Π π	πι	pi	[p]
Ρ ρ	ρο	ro	[r]
Σ σ (ς)	σίγμα	sigma	[s]
Τ τ	ταυ	taf	[t]
Υ υ	ύψιλον	ipsilon	[i]
Φ φ	φι	fi	[f]
Χ χ	χι	hi	[h h']
Ψ ψ	ψι	psi	[ps]
Ω ω	ωμέγα	omega	[o]

Note despre pronunție

- Pronunția literei **γ gama** [g] se situează între un *h* gutural și unul aspirat. În fața literelor [e] și [i], gama se citește ca *i*.
 - Litera **δ delta** [ð] se citește ca *th (this)* în limba engleză.
 - Atunci când pronunțăm litera **θ thita** [θ], vârful limbii ajunge la dinții de sus și se aude *th (thank you)*.
- Pentru mai multe informații despre pronunția semnelor speciale, vezi și cap. **Prezentarea pronunției** de la pag. 12.

1.2 Pronunția

Respect pentru oameni și cărți

În limba greacă se folosește același alfabet ca în greaca veche. Cu toate acestea, de-a lungul timpului, pronunția s-a modificat (de ex. denumirea literei β nu mai este „beta”, ci „vita”, iar litera se pronunță v), iar alfabetul contemporan nu reflectă pronunția actuală.

► 1.2.1 Pronunția diftongilor

αι	se citește e	αἰτία	[eti:a]
ει	se citește i	εἰρήνη	[iri:ni]
οι	se citește i	οικονομία	[ikonomi:a]
υι	se citește i	υιοθεσία	[iothesi:a]
ου	se citește u	ουρανός	[urano:s]

Aceste grupuri de vocale se numesc diftongi.

Diftongii **au, eu**

Diftongii **au, eu** se pronunță **af, ef** dacă sunt urmați de **consoana surdă ξ, θ, κ, π, σ, τ, φ** sau **χ**.

αυστηρός	[afstiro:s]	εύπιστος	[e:fpistos]
αυτοκίνητο	[aftoki:nito]	εύκολος	[e:fkolos]

Diftongii **au, eu** se pronunță **av, ev** dacă sunt urmați de o **vocală** sau **consoana sonoră β, γ, δ, ζ, λ, μ, ν** ori **ρ**.

αυλή	[avli:]	Εύα	[e:va]
αύριο	[a:vrio]	εύρημα	[e:vrima]

Dacă vocalele alăturate trebuie pronunțate separat, deasupra celei de-a doua litere (adică deasupra lui i sau u) se scriu două puncte, semn denumit **trema** (διαλυτικά). În acest caz, de obicei, vocalele intră în silabe diferite, dar există cuvinte în care ambele vocale intră în aceeași silabă (de ex. χαϊδεύω [haiðe:vo]).

αι̇	în română ai	λαϊκός	[laiiko:s]
ει̇	în română ei	βόλει	[vo:lei]
οι̇	în română oi	ευνοϊκός	[evnoiiko:s]
υι̇	în română iii	μουϊκός	[miiiko:s]
αυ̇	în română ai̇ (silabe dif.)	αἰπνία	[aipni:a]
ευ̇	în română ei̇ (silabe dif.)	ξεῦφαινω	[kseife:no]

Dacă prima vocală este accentuată, nu se mai folosește trema.

▼ νεράιδα [nera:i:da], πλάι [pla:i] (dar πλαιῖνος [plaino:s]), κορόιδεψα [koro:idepsa] (dar κοροϊδεύω [koroide:vo])

► 1.2.2 Pronunția grupurilor de consoane

γγ	ng	Αγγλία	[angli:a]
γκ	la începutul cuv.	γκρεμός	[gremo:s]
	g		
	în mijl. cuv. înainte de ε, αι, η, ι, ει, οι, υ nk	εγκύκλιος	[enki:klios]
	în mijl. cuv. înainte de α, ο, ω, ου ng	αγκαλιά	[angalia:]
γχ	hh , dar puțin nazal, nh	συγχωρώ	[sihhoró:], [sinhoró:]
μπ	la începutul cuv.	μπάλα	[ba:la]
	b		
	în mijl. cuv.	αμπέλι	[ambe:li]
	mb		
ντ	la începutul cuv.	ντόπιος	[do:pios]
	d		
	în mijl. cuv. nd	πέντε	[pe:nde]
τσ (τς)	t	τσάντα	[ta:nda]
τζ	dz	τζατζίκι	[dzadzi:ki]

► 1.2.3 Prezentarea pronunției

α	se citește a
αι	se citește e : αίμα [e:ma] sânge
αυ	1. se citește af dacă urmează o consoană surdă: αυτός [afto:s] el, acesta 2. se citește av dacă urmează o consoană sonoră sau o vocală: αύριο [a:vrio] mâine
αϋ	se citește ai în două silabe: αϋνία [aipni:a] insomnie
β	se citește v : βέβαιος [ve:veos] sigur
ββ	se citește v : Σάββατο [sa:vato] sâmbătă
γ	1. se citește i gutural, dacă stă înainte de ε, αι, η, ι, ει, οι, υ : γιαγιά [yia:ia:] bunică 2. se citește h aspirat [g] dacă stă înainte de α, ο, ω, ου sau de consoanele : γάλα [ga:la] lapte, εγώ [ego:] eu
γγ	se citește ng : Αγγλία [angli:a] Anglia, cu excepția συγγνώμη [signo:mi] mă scuzi, scuze
γκ	1. se citește g atunci când stă la începutul cuvântului: γκρίζος [gri:zos] gri + unele cuvinte străine: αργό [argo:] argou, μπαγκέτα [baghe:ta] baghetă 2. se citește nk în mijlocul cuvântului, dacă urmează ε, αι, η, ι, ει, οι, υ : εγκύκλιος [enki:klios] circulară + cuvântul φράγκο [fra:nko] franc (ban), φραγκοκρατία [frankokrati:a] perioada de ocupație latină a Greciei 3. se citește ng în mijlocul cuvântului, dacă urmează α, ο, ω, ου : αγκαλιά [angalia:] brațe
γχ	se citește h , dar mai nazal, ca nh : άγχος [a:hhos] sau [a:nhos] stres

δ	se citește th sonor , ca [ð] întâlnit în engleză în cuvintele <i>the, this</i> :
Respectiv	δίω [ði:ðo] dau
ε	se citește e : *ελάφ [ela:fi]
ει	se citește i : είμαι [i:me] sunt
ευ	1. se citește ef , dacă urmează o consoană surdă (ξ, θ, κ, π, σ, τ, φ, χ): εύκολος [e:fkolos] ușor, facil 2. se citește ev dacă urmează o vocală sau o consoană surdă (β, γ, δ, ζ, λ, μ, ν, ρ): Ευρώπη [evro:pi] Europa
ζ	se citește z : *ζωή [zoi:] viață
η	se citește i : ησυχία [isihi:a] liniște
θ	se citește th ca în limba engleză, [θ] din cuvintele <i>thing, theme</i> : θέμα [θe:ma] temă
ι	se citește i : ίσιος [i:sios] drept, lin
κ	1. se citește k dacă se află înainte de α, ο, ω, ου sau înainte de o consoană : κακός [kako:s] rău, κλίμα [kli:ma] climă 2. se citește k palatalizat dacă stă înainte de ε, αι, η, ι, ει, οι, υ : κύριος [k'i:rios] domn, καινούριος [k'enu:rios] nou
κκ	se citește k : εκκλησία [eklisi:a] biserică
λ	se citește moale, mai ales înainte de [i], se pronunță [l], l moale : λιώνω [lio:no] anula
λλ	se citește l : αλλά [ala:], iar
μ	se citește m : *μητέρα [mite:ra] mamă
μμ	se citește m : *λήμμα [li:ma] lima
μπ	1. se citește b la începutul cuv.: μπαίνω [be:no] intru 2. se citește mb în centrul cuv.: αμπέλι [ambe:li] viță-de-vie. Există o serie de excepții: τουρμπίνα [turbi:na] turbină, μάρμπας [ba:rbas] unchi, moș, μπαμπάς [baba:s] tătic, precum și cuvinte compuse ca σύμπτωμα [si:mptomə] simptom
ν	se citește n , cu excepția cazurilor în care este urmat de [i] și de o altă vocală și se palatalizează devenind ni : νιώθω [n'io:θo] simt
νν	se citește n : σύννεφο [si:nefo] nor
ντ	1. se citește d la începutul cuv.: ντόπιος [do:pios] local 2. se citește nd în mijl. cuv.: πέντε [pe:nde] cinci. Există excepții ca αντένα [ante:na] antenă, αντίκα [anti:ka] obiect vechi, δαντέλα [ðante:la] dantelă
ξ	se citește x : ξένος [kse:nos] străin
ο	se citește o : *οδηγός [oðigo:s] șofer
οι	se citește i : οικονομία [ikonomi:a] economie
ου	se citește u : ουτοπία [utopi:a] utopie
π	se citește p : *πόδι [po:ði] picior
ππ	se citește p : *ιππασία [ipasi:a] echitație
ρ	se citește r : *ερήμα [ri:ma] verb
ρρ	se citește r : *επίρρημα [epi:rima] adverb
σ	1. se citește s – la sfârșitul cuvintelor se scrie ς : *σοφία [sofi:a] înțelepciune, σκοπός [skopo:s] scop 2. se citește z , dacă stă înaintea unei consoane sonore: ασβέστης [azve:stis] var

σσ	se citește s : *νάρκισσος [na:rkisos] narcisă
τ	se citește t : *ταμίας [tami:as] casier
τζ	se citește dz : τζάκι [dza:ki] șemineu
τσ	se citește tʃ : τσάι [tʃa:i] ceai
ττ	se citește t : ήττα [i:ta] înfrângere
υ	se citește i
υι	se citește i : υιός [io:s] fiu
φ	se citește f : φόβος [fo:vos] frică
χ	se citește 1. h , dacă stă înainte de α, ο, ω, ου sau înainte de consoana : χορός [horo:s] dans 2. se citește h moale (hi) [hʲ], dacă stă înainte de ε, αι, η, ι, ει, οι, υ : χέρι [hʲe:ri] mână
ψ	se citește ps : ψαράς [psara:s] pescar
ω	se citește o : ώρα [o:ra] oră

1.3 Accentul

Accentul (τόνος) este dinamic și poate avea rol semantic pentru cuvintele care se scriu la fel.

- ▶ ο γέρος (bătrân) – γερός (tare, sănătos)
- ο όρος (condiție, termen) – ό ορός (ser, infuzie)

În cărțile și publicațiile tipărite înainte de 1982 putem întâlni încă scrierea politonică în cadrul căreia sunt marcate accentul dinamic, alungirea accentului și aspirațiile care și-au pierdut semnificația în greaca modernă. Anumiți autori folosesc în continuare aceste tipuri de accent. Cu toate acestea, ele sunt considerate învechite.

Accentul **este marcat cu o virgulă deasupra vocalei** din silaba accentuată. Dacă această vocală este prima literă dintr-un nume propriu sau dintr-o propoziție, accentul este marcat cu o virgulă înaintea acestei vocale.

- ▶ Άννα *[ana], Έλα! *[ela] (vino, hai)

Dacă accentul cade pe **un grup de vocale** (αι, ει, οι, υι, ου, αυ, ευ), virgula care marchează accentul se scrie deasupra celei de-a doua vocale.

- ▶ Τείχος *[ti:hos] (zid), ναύτης *[na:ftis] (marinar)

Pentru celelalte grupuri de vocale, virgula se scrie deasupra vocalei care se pronunță mai puternic.

- ▶ διάλειμμα *[dia:lima] (pauză), νεράιδα *[nera:ida] (zână), άυλος *[ailos] (imaterial), μοιάζω *[mia:zo] (eu semăn)

În textele scrise cu majuscule, de exemplu în inscripții, accentul nu este marcat.

- ▶ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΟ (Cofetărie), ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (Banca Națională)

Accentul nu este marcat în **cuvintele monosilabice**. Excepție fac cuvintele în care accentul poate schimba sensul cuvântului:

η – ή

Respect pentru oameni și cărți

articol hotărât de gen feminin – sau
(conjunție)

που – ποῦ

că (conjunție) – unde (adverb relativ)

πως – πῶς

că (conjunție) – cum (adverb relativ)

Mutarea accentului

Accentul este **mobila**. Altfel spus, în timpul declinării și conjugării accentul se poate muta pe o altă silabă. Chiar și în acest caz se respectă **regula celor trei silabe**: accentul poate sta **cel mai departe pe antepenultima silabă**.

δένω – έδενα – θα δεθώ

leg – legam – voi lega

αγοράζω – αγοράζα – θα αγοράσω

cumpăr – cumpăram – voi cumpăra

Dacă în timpul declinării sau conjugării cuvântul primește o altă silabă care ar duce la încălcarea acestei reguli, accentul **se mută** cu o silabă mai la dreapta.

το διαμέρισμα (apartamentul) – τα διαμερίσματα

το όνομα (numele) – τα ονόματα

Accentul nu poate rămâne pe antepenultima silabă dacă în terminația substantivului există vocale care ar fi fost lungi în greaca veche: **ου**, **ω** și **ει**. Este vorba despre terminațiile **-ου** (G sg.), **-ους** (A pl.), **-ων** (G pl.) a **-εις** (N, A și V pl.). Această regulă nu se aplică neologismelor și cuvintelor compuse.

* (N sg.) ο άνθρωπος (omul) – *(G sg.) του ανθρώπου – *(G pl.) των ανθρώπων – *(A pl.) τους ανθρώπους

* (N sg.) η έξοδος (ieșirea) – *(G sg.) της εξόδου – *(G pl.) των εξόδων – *(A pl.) τις εξόδους

* (N sg.) το πρόσωπο (persoana, față) – *(G sg.) του προσώπου – *(G pl.) των προσώπων

* (N sg.) το πρόβλημα (problema) – *(G sg.) τα προβλήματα – *(G pl.) των προβλημάτων

* (N sg.) η κατάληξη (terminația) – *(G sg.) οι καταλήξεις – *(G pl.) τις καταλήξεις

Dar: *(N, A sg.) το κάρβουνο (cărbune) – *(G sg.) του κάρβουνου

Dar: *(N, A sg.) το ψαράδικο (magazin de pește) – *(G sg.) του ψαράδικου

Dar: *(N, A sg.) παλιόκαιρος (vreme urâtă) – *(G sg.) του παλιόκαιρου

Numeroase substantive masculine terminate în **-ας** sau **-ης** și substantivele feminine terminate în **-α** sau **-η** au accentul pe ultima silabă la genitiv plural.

* (N sg.) ο κλέφτης (hoțul) – *(N pl.) οι κλέφτες – *(G pl.) των κλεφτών

* (N sg.) ο τουρίστας (turistul) – *(N pl.) οι τουρίστες – *(G pl.) των τουριστών

* (N sg.) ο άντρας (bărbatul) – *(N pl.) οι άντρες – *(G pl.) των αντρών

* (N sg.) η τράπεζα (banca) – *(N pl.) οι τράπεζες – *(G pl.) των τραπεζών

* (N sg.) η τέχνη (arta) – *(N pl.) οι τέχνες – *(G pl.) των τεχνών

Dar: *(N sg.) ο αγώνας (lupta, întrecerea) – *(N pl.) οι αγώνες – *(G pl.) των αγώνων

Dar: *(N sg.) η εφημερίδα (ziarul) – *(N pl.) οι εφημερίδες – *(G pl.) των εφημερίδων

Cuvântul enclitic

Atunci când se află după un cuvânt (substantiv, verb sau participiu prezent activ) format din trei sau mai multe silabe, cu accentul pe antepenultima silabă, la **forma neaccentuată a pronumelui personal enclitic**, adică **μου, με, μας**,